

เล่าเรื่องวรรณคดีไทย
รามเกียรติ์
ระดับมัธยมศึกษา

เล่าเรื่องวรรณคดีไทย รามเกียรติ์ ระดับมัธยมศึกษา

สำหรับ
บุคคลทั่วไป
และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ ๕ : วรรณคดี และวรรณกรรม

มาตรฐาน ท ๕.๑ : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและ
วรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตจริง

เสาวลักษณ์ อนันตสานต์

เล่าเรื่องวรรณคดีไทย รามเกียรติ์ ระดับมัธยมศึกษา

ภาพปก : เฉลิม อัครกะพู่

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

เสาวลักษณ์ อนันตสานต์.

เล่าเรื่องวรรณคดีไทย รามเกียรติ์ ระดับมัธยมศึกษา.--กรุงเทพฯ : แม็ค, 2549.

96 หน้า.

1.รามเกียรติ์--ความเชื่อ. I. ชื่อเรื่อง.

895.914

ISBN : 974-94036-0-6

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

บริษัทขอสงวนลิขสิทธิ์ ห้ามมิให้ผู้ใดนำส่วนหนึ่งส่วนใด หรือตอนหนึ่งตอนใด
ของเนื้อเรื่อง ภาพประกอบและอื่นๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ไปทำการคัดลอก
โดยวิธีพิมพ์ดีด เรียงตัว อัดสำเนา ถ่ายฟิล์ม ถ่ายเอกสาร
พิมพ์โดยเครื่องจักร หรือวิธีการอื่นใดเพื่อนำไปแจก จำหน่าย

สงวนลิขสิทธิ์: มิถุนายน 2549

ราคา 55 บาท

จัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

การสั่งซื้อ : ส่งธนาคัตสั่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าวในนาม บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

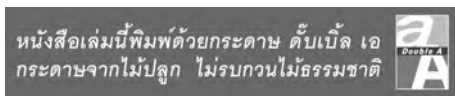
9/99 อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว 38 ถนนลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2938-2022-7 โทรสาร 0-2938-2028

พิมพ์ที่ : บริษัท บอัสการพิมพ์ จำกัด

โทรศัพท์ 0-2742-4852, 0-2424-6378

คำนำสำนักพิมพ์

“เล่าเรื่องวรรณคดีไทย รามเกียรติ์” เป็นหนังสือค้นคว้าอ้างอิง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท ๕.๑ : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจัยวรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ให้สามารถเลือกอ่านหนังสือได้หลากหลาย ทั้งนิทาน ตำนาน เรื่องสั้น สารคดี บทความ บทร้อยกรอง และบทละคร

บริษัทสำนักพิมพ์แม็ค จำกัด หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือ “เล่าเรื่องวรรณคดีไทย รามเกียรติ์” จะเป็นประโยชน์สำหรับค้นคว้าอ้างอิง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ในการอ่านได้เป็นอย่างดี

บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

คำนำผู้เขียน

บทละครในเรื่องรามเกียรติ์ เป็นวรรณกรรมสำคัญในแง่ที่เป็นบทละครของหลวง ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินทรงสืบราชประเพณีในการส่งเสริมวรรณกรรมด้วยการเป็นองค์อุปถัมภ์กานท์กวี และประมุขนักปราชญ์ราชบัณฑิตให้ช่วยกันแต่งแล้วตราเป็นบทพระราชนิพนธ์

บทละครในเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชนี้ เป็นเรื่องรามเกียรติ์ฉบับสมบูรณ์ที่สุดที่คนไทยเรามีอยู่ เนื้อความละเอียดถี่ถ้วน และมุ่งที่จะแต่งให้ไพเราะ จึงเป็นเรื่องยาวมาก มีรายละเอียดและมีตัวละครมากมาย เห็นได้ชัดว่าไม่ได้มีพระราชประสงค์จะให้ใช้เป็นบทสำหรับเล่นละครอย่างเดียว แต่ต้องการให้เป็นกลอนสำหรับอ่านที่มีเนื้อเรื่องบริบูรณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ

เรื่องรามเกียรติ์มีที่มาจากเรื่องพระราม ซึ่งเล่าและแต่งเป็นรามายณะฉบับต่างๆ ของอินเดีย เรื่องรามายณะนี้ถือว่าเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ของชาวฮินดู แต่แพร่เข้ามาในไทยในลักษณะของการเผยแพร่วัฒนธรรมเป็นเวลาช้านานจนกระทั่งตัวละครในเรื่องมีบุคลิกภาพอุปนิสัย ความคิดอ่าน และความรู้สึกเหมือนกับคนไทยทั่วไป ฉากที่บรรยายในเรื่องก็คือภาพของกรุงเทพฯ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผู้อ่านเรื่องรามเกียรติ์จึงมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับตัวละคร และรู้สึกเหมือนกับว่ารามเกียรติ์ก็คือวรรณคดีไทยนั่นเอง ผู้คนบางส่วนก็เข้าใจว่าเรื่องรามเกียรติ์เกิดขึ้นในบ้านเมืองเรา ตัวละครก็คือคนไทยที่เราได้พบเห็น ดังนั้น รามเกียรติ์ของไทยจึงไม่ใช่เรื่องศักดิ์สิทธิ์เหมือนคติฮินดูแต่เดิม แต่เป็นเรื่องสำหรับอ่านเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเล่าเป็นนิทานสื่อกันฟังมาตั้งแต่คนไทยรับเรื่องนี้เข้ามา

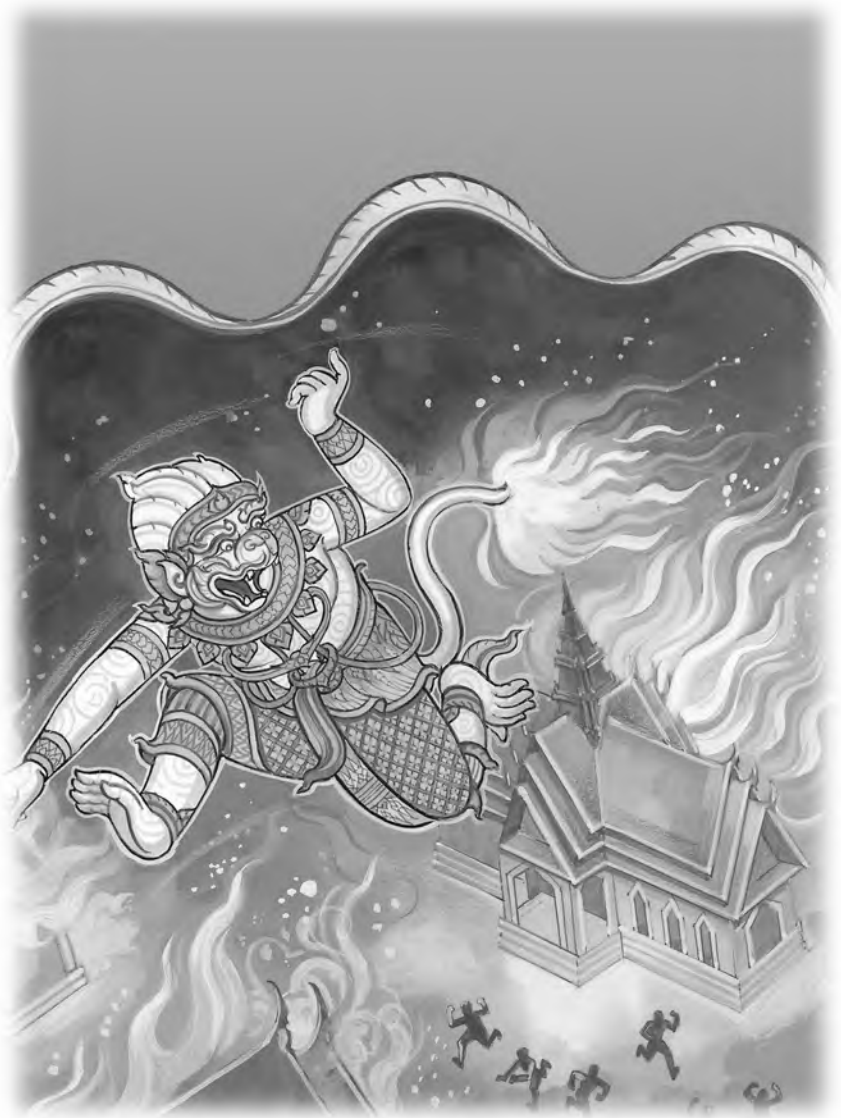
บทละครในเรื่องรามเกียรติ์เป็นวรรณคดีสำหรับแสดงก็จริง แต่ความประสงค์ของผู้นิพนธ์ก็เพื่อให้ใช้อ่านด้วย เพราะมีการพรรณนาความยาว และมีการเล่นคำ เล่นอักษร เล่นสัมผัสเพื่อความไพเราะ ทำให้วรรณคดีเรื่องนี้เทียบพร้อมด้วยภาษากวีและมีการแต่งคำ รวมถึงการสร้างศัพท์อย่างมีกฎเกณฑ์ ภาษาที่ใช้จึงมีความหมายสละสลวย และสูงส่ง ถึงแม้ว่ากระบวนกลอนบางตอนอาจจะไม่ไพเราะราบรื่นอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นข้อบกพร่องที่ร้ายแรงแต่อย่างใด

นอกจากคุณค่าทางด้านภาษากวีแล้ว ผู้อ่านจะได้ทราบถึงวิวัฒนาการของนักประพันธ์ ผู้แสดงความจงรักภักดีต่อเจ้านายและคุณภาพด้านต่างๆ ช่วยให้เกิดความจงรักภักดี ความบันเทิง และความพอใจ ไม่แพ้วรรณคดีระดับดีเด่นเรื่องอื่นๆ

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์

สารบัญ

บทนำ	๑
ผู้แต่ง	๒
การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม	๓
สมัยที่แต่ง	๕
จุดมุ่งหมายในการแต่ง	๖
ลักษณะคำประพันธ์	๙
เรื่องย่อ	๑๒
การดำเนินเรื่อง	๕๔
ความรู้เรื่องละครใน	๕๘
วิเคราะห์ตัวละครที่สำคัญ	๕๙
ตัวละครฝ่ายพลับพลา	๖๐
พระราม	๖๐
นางสีดา	๖๒
หนุมาน	๖๕
ตัวละครฝ่ายลงกา	๖๘
ทศกัณฐ์	๖๘
กุมภกรรณ	๗๑
ตัวละครอื่นๆ	๗๒
มนุษย์	๗๒
วานร	๗๓
ยักษ์	๗๔
วิเคราะห์แงความงามด้านวรรณศิลป์	๗๖
คุณค่าของเรื่องรามเกียรติ์	๘๐
ความสำคัญของเรื่องรามเกียรติ์	๘๒
บรรณานุกรม	๘๖

บทนำ

บทละครรามเกียรติ์ เป็นบทละครในที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดให้กริที่ปรึกษาแต่งขึ้น บางตอนก็ทรงพระราชนิพนธ์เอง ส่วนในเรื่องจึงไม่คงที่นัก บางตอนไพเราะน่าอ่าน บางตอนอาจจะอารมณ์อ่อนไปบ้าง แต่ก็มีคุณค่าเด่นในเรื่อง การรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์เท่าที่รู้จักกันในบ้านเมืองเราไว้อย่างละเอียด ดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในเรื่อง **“บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์”** (๒๕๑๒ : ๑๐๒๐) ว่า “ฉบับพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๑ ซึ่งเป็นฉบับที่คนเรารู้จักกันดียิ่งกว่าฉบับอื่น เพราะได้พิมพ์แพร่หลายยิ่งกว่าฉบับอื่น พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๑ นี้ สังเกตได้ว่าพระราชประสงค์คือ จะรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์ไว้ให้ได้หมด มากกว่าที่จะให้ใช้สำหรับเล่นละคร”

รามเกียรติ์ฉบับภาษาไทย มีอยู่หลายสำนวนด้วยกันคือ

๑. รามเกียรติ์บทพากย์ ความครึ่งกรุงเก่า
๒. รามเกียรติ์บทละคร ความครึ่งกรุงเก่า
๓. รามเกียรติ์บทละคร พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าตากสินกรุงธนบุรี
๔. รามเกียรติ์บทละคร พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑
๕. รามเกียรติ์บทละคร พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒
๖. รามเกียรติ์บทละคร พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔ (ตอนพระรามเดินดง)
๗. รามเกียรติ์บทละคร พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖

(กรมศิลปากร ๒๕๑๕ : คำนำ)

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ เป็นหนังสือรามเกียรติ์ฉบับสมบูรณ์ที่มีคุณค่าทางวรรณคดี และใช้เป็นหลักในการศึกษาเปรียบเทียบกับฉบับอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

ผู้แต่ง

บทละครรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นบทประพันธ์ซึ่งแต่งขึ้นในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นพระประมุขของกวี และมีพระราชโองการหรือขอแรงบรรดา กวีให้ช่วยกันแต่งขึ้น

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีพระราชประสงค์จะรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์เท่าที่ปรากฏให้อ่านและใช้แสดงละครมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเข้าด้วยกันเป็นเรื่องเดียว เพื่อไม่ให้เรื่องสูญหาย ความสำคัญของบทละครเรื่องนี้คือ เป็นการรวมเรื่องรามเกียรติ์อย่างสมบูรณ์ เล่ากันว่าพระองค์โปรดเกล้าฯ ให้ผู้มีความสามารถในการประพันธ์แบ่งกันแต่งเป็นตอนๆ ทรงพระราชนิพนธ์เองบ้าง และทรงแก้ไขทักท้วงข้อความของผู้อื่นบ้าง จึงได้รับการถวายพระเกียรติยศว่าเป็นผู้ทรงพระราชนิพนธ์

พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีดังนี้

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีพระนามเดิมว่า ทองด้วง ประสูติเมื่อวันพุธ แรม ๕ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๒๗๔ ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระราชบิดาของพระองค์คือหลวงพิณิจักษ (ทองดี) ตั้งบ้านเรือนอยู่ในกำแพงพระนครตอนเหนือป้อมเพชร ใกล้วัดสุวรรณดาราม อำเภอพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน

เมื่อพระชนมายุครบ ๒๑ พรรษา ได้เสด็จออกผนวช ณ วัดมหาธาตุ เป็นเวลา ๑ พรรษา แล้วเข้ารับราชการเป็นมหาดเล็กหลวงในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ครั้นในตระกูลเศรษฐี ตำบลอัมพวา เมืองสมุทรสาคร

ตั้งแต่ครั้งที่ผนวชอยู่ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงมีความคุ้นเคยกับสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ดังนั้นเมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าแล้ว มีการตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานี พระองค์จึงได้เสด็จเข้ามารับราชการกับสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงรับตำแหน่งเจ้ากรมพระตำรวจนอกขวาเป็นที่พระราชวรินทร์ ขณะนั้นมีพระชนมายุได้ ๓๒ พรรษา